

УДК 316.422:37.014.5

Сергій КУРБАТОВ**ІННОВАЦІЇ ЯК ГОЛОВНИЙ РЕСУРС
РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

Стаття присвячена аналізу процесу оптимального визначення інновацій у сучасній англомовній та російськомовній літературі. Автор пов'язує інтерес до інновацій, характерний впродовж останніх десятиліть для практично усіх галузей соціального знання, з тим, що саме цей термін адекватно втілює сутнісні ознаки стану сучасного етапу цивілізаційного розвитку. Зокрема, мова йде про орієнтацію на майбутнє, як на найвищу світоглядну цінність, та пов'язану з цим певну інфляцію значення минулого та традиції, як головного механізму його ретрансляції. Це призводить, з одного боку, до стрімких темпів інформаційно-технологічного розвитку, а з іншого — до безпрецедентної культурної кризи та радикальної переоцінки цінностей на рівні масової свідомості та властивих їй повсякденних практик.

Ключові слова: *Інновація, освітня інновація, інформаційне суспільство, інноваційний процес, інноваційна система*

На межі тисячоліть світ переживає вражаючі цивілізаційні зміни. Розгортання людської екзистенції в смислового полі відомого східного прокляття («щоб ти жив в епоху змін») є своєрідним викликом усталеним філософським парадигмам, які будують власні дискурси на основі «світогляду», «життєвого світу» та інших сталих концептів. Сучасний «світогляд» розширюється — так само як і Всесвіт, якщо вірити одній з найбільш вражаючих інтелектуальних знахідок 20 століття — теорії Великого вибуху («Big Bang»), феєрична назва якої була запропонована в 1949 році британським астрономом Фредом Хойлом (Fred Hoyle).

В своїй книзі «Великий розрив» (1999) американський соціолог Френсіс Фукуяма наступним чином характеризує епоху, яка постала в США та інших розвинених країнах після індустріальної ери: «Цей перехід складається із ряду

пов'язаних один з одним елементів. В економіці виробництво як джерело багатства все в більшій ступені замінює сфера обслуговування. Типовий робітник інформаційного суспільства працює не в ливарному цеху чи на автомобільній фабриці, а в банку, в фірмі програмного забезпечення, в ресторані, університеті або ж в агенції соціального обслуговування. Роль інформації та інтелекту, як в людях, так і у все більш розумних машинах, стає всеосяжною, а розумова праця все більше замінює працю фізичну. Виробництво глобалізується по мірі того, як недорогі інформаційні технології роблять все більш легкими поширення інформації через національні кордони, а засоби швидкого зв'язку — телебачення, радіо, факс та електронна пошта — розмивають кордони сталих та існуючих тривалий час замкнених культурних спільнот. Суспільство, що базується на інформації, все більше сприяє зростанню свободи та рівності — двох речей, які люди сучасної демократії цінують найбільше за все. Свобода вибору — наприклад, свобода вибору кабельних каналів, дешевих торгових центрів або ж друзів в мережі Інтернет — приймає все більш необмежений характер» [1, 11–12]. Втім, Френсіс Фукуяма завжди відрізнявся вкрай оптимістичними оцінками наслідків триумфу євроатлантичної цивілізації наприкінці 20 сторіччя — достатньо згадати його тезу про «закінчення історії», висунуту після розпаду СРСР в 1991 році та остаточної перемоги США в холодній війні. Подальший перебіг подій — сплеск світового тероризму, регіональні війни, фінансові кризи — свідчить про те, що історія як «кошмар, від якого хочеться прокинутися» (Джеймс Джойс) продовжується.

На думку Домініка Мартена, Жан-Люка Мецжера та Філіпа П'єра: «XX століття породило надзвичайне прискорення товарного виробництва, яке за останні п'ятдесят років зросло майже вп'ятеро. Протягом століття спостерігалося також і постійне розширення торгівлі між державами. Планета, на якій ми живемо, здається, ніколи не була такою багатою: насправді ж ніколи на ній не було такої нерівності. Так на Землі налічується 1,2 мільярди бідних з доходом менше як 1 долар на день і 2,8 мільярда (понад 45% населення світу) з доходом менше як 2 долари. В той час як 1,3 мільярда людей не мають питної води, статки 200 найбагатших людей земної кулі перевищують сукупні доходи 41% населення Землі. Яка різниця нині між Танзанією та компанією «Голдмен Сакс»? Перша — африканська країна, що заробляє 2,2 мільярдів доларів на рік і ділить їх між своїми 25 мільйонами жителів. Друга — інвестиційний банк, який заробляє 2,6 мільярдів доларів і розподіляє основну їхню масу між 161 особою» [2, 6–7].

Збільшення «сутностей без потреби» стало, на противагу класичному принципу Оккама, екзистенціальним кредо суспільства споживання, яке поглинуло реальності як матеріального, так і символічного порядку. «У 20 столітті були відкриті цілі світи: мега- та мікросвіт, предметне поле наукового

знання зросло у 10^{42} разів, а інформаційний масив став подвоюватись кожні 5 років» — констатує Сергій Кримський [3, 224]. Звідси постає дезорієнтована сучасна людина, яка приголомшена вже не безмежністю оточуючих її світів (як у часи Паскаля), а неосяжністю створеної нею самою штучної реальності.

Тектонічні зсуви, які торкаються самих основ побудови культурної реальності дали підстави говорити про загибель культури у традиційному розумінні (власне кажучи, це традиційне розуміння і є чи не найголовнішим об'єктом критики у філософії постмодерну) та про становлення нової, «посткультурної» ситуації. «Посткультура — це немов би культурна діяльність людей, які відмовилися від Духу і, що ще трагічніше, залишені Духом. Це «культура» з порожнім центром, оболонка культури, під якою — порожнеча» [4]. Громадська думка, якої, якщо вірити П'єру Бурд'є (1972) насправді не існує («немає нічого більш неадекватного, ніж висловлювати стан громадської думки через відсоткове співвідношення» [5, 274]), маніпуляція та спокуса як основні форми здійснення панування ЗМІ в сучасному світі, гіперреальність, яку формують симулякри третього рівня — гроші, мода, реклама (Жан Бодрійяр, 1976) — всі ці, та багато інших концептуальних знахідок епохи постмодерну створюють реальність повсякденного життя сучасної людини, його порожньої безмежності.

За цих умов відбувається відчуження людини від створеного нею Всесвіту, яке робить її заручником власного інформаційного поля та вимагає «одновимірності» (феномен якої гарно описаний Гербертом Маркузе ще у 1964 році) як типової, соціально прийнятної моделі поведінки. «Одна з найважливіших властивостей інформації — її принципова фрагментарність та перевантаженість. На межі інформація намагається бути нейтральною до долі та переживань її носіїв» — зазначає вже в XXI столітті російський дослідник Валерій Савчук [6, 10], і з цією тезою важко не погодитися. «Смерть автора», зафіксована ще у 1968 році Роланом Бартом («Тепер ми знаємо, щоб забезпечити письму майбутнє, треба спростувати міф про нього — за народження читача потрібно заплатити смертю автора» [7]) стала прелюдією перетворення *читача на споживача*.

Ми перебуваємо в океані інформації, яку принципово неможливо систематизувати, звести до купи, перетворити на *знання в традиційному розумінні*, — тобто на певне світоглядне підґрунтя мотивації дій та подій, що відбуваються у повсякденному житті. «Вища освіта стала масовою, багато університетів практично не здійснюють відбору. Як наслідок — мільйони першокурсників мають приблизне уявлення про владу мислення і дуже невеликий інтерес до інтелектуалізму як такого. У поєднанні з гедоністичним ставленням до життя це явище означається як національна ганьба і лихо. Тобто вимоги ринку можуть перетворюватися на загрози ринку» — констатує Сергій Квіт [8, 16].

Але, за висловом німецького поета Фрідріха Гьольдерліна, «де небезпека — спасіння зростає». Дійсно, наш перехідний час відкриває унікальні можливості бути повноцінним творцем майбутнього. Перебуваючи, говорячи мовою синергетики, в точці цивілізаційної біфуркації, ми унікально користуємося свободою вибору з безмежної кількості моделей майбутнього. Звідси постає завдання здійснити рішучий та доленосний «перехід до нової системи координат культури мислення» (Василь Кремень) [9], щоб подолати «сутінки інтелектуалізму» (Тарас Лютий [10, 112]) та зайнятися «формуванням особливого суб'єкта, який репрезентує вже не просто людський розум, а кооперативне, сумісне мислення машинно-людських систем (Сергій Кримський [3, 220]).

Якісна зміна стану цивілізації потребує нових термінів та концептуальних конструкцій, які б вербалізували, і, тим самим, пояснювали цю нову соціальну реальність. Термін «інновація», на нашу думку, відноситься до подібних конструктів. Мабуть, найближчим синонімом терміну «інновація» буде «нововведення». Осмислення нововведень потрапляє в поле зору наукового дискурсу з початком Нового часу. Як зазначає російський дослідник Сергій Поляков, «Ще Френсіс Бекон, один з найвизначніших ерудитів сімнадцятого століття, сучасник Галілея та попередник Ньютона в трактаті «Дослідження та настанови моральні і політичні» виокремив спеціальну главу «Про нововведення», в якій читаємо: «Хто не хоче застосовувати нововведення, повинен чекати нових проблем». Але для того, щоб нововведення стали предметом систематизованого наукового дослідження, вони повинні були стати масовими, значними, суперечливими та почати суттєво впливати на життя суспільства. Подібна хвиля нововведень поширилася у побуті, науці, бізнесі лише на межі ХХ століття. (Хоча вже дослідники ХІХ сторіччя сприймали власну епоху як час стрімких змін. Про це писав в 1900 році Д. Уоллес, біолог та соратник Чарльза Дарвіна в книзі «Позитивні та негативні підсумки дев'ятнадцятого століття»). Перші ж теоретичні ідеї стосовно ролі і місця нововведень в економічній теорії, точніше, в підприємницькій діяльності, з'явилися в перші десятиліття ХХ століття» [11].

А професор Університету Каліфорнії в Ірвіне, Джеймс Данзігер зазначає: «Аналіз процесу змін та спроби зрозуміти причини цих змін та їх характер завжди викликали інтерес дослідників. Нові ідеї, нові знання та, особливо, нові артефакти часто розумілися як джерело подібних змін. Тому історики науки, такі як Мамфорд (1934), Огбурн (1923) і Вайт (1949) запропонували докладні характеристики впливів на суспільство подібних інновацій. Так як вони були переважно зосереджені на детальному розгляді конкретних технологічних інновацій, відповідні теорії виглядають надто широкими та дескриптивними» [12, 104].

Один з найбільш вдалих міжнародних Інтернет проектів останнього десятиліття, Вікіпедія, фіксує наступні сенсові виміри терміну «інновація»: «1. Нововведення, яке ще недостатньо поширене у суспільному виробництві. 2. Нововведення, впровадження нових ідей, технологій, видів продукції тощо в організацію продукції, виробництво, управління підприємством та галуззю. 3. Щось, що сприймається як нове, як нововведення. 4. Форма керованого розвитку вже існуючих систем. 5. Процес, в ході якого винахід або відкриття доводиться до стадії практичного застосування і починає давати економічний ефект. 6. Нове прикладання науково-технічних знань, що забезпечує ринковий успіх» [13].

Як бачимо, більшість з цих вимірів дійсно належить до економічної реальності. Не дивно, що і генетично термін «інновація» виникає в дискурсі економічної науки. Зокрема, російський економіст Микола Кондрат'єв в теорії «великих циклів» зазначає, що динаміка економічної структури суспільства чітко реагує на базові нововведення, які ведуть до вторинних, модернізуючих соціально-економічних змін. А відомий австро-американський економіст Йозеф Шумпетер, якого більшість дослідників вважає автором самого терміну «інновація», ще в 30-х роках минулого століття помітив, що інновація надає можливості для прискороного подолання економічних спадів через активізацію радикальних технологічних нововведень. Тобто, саме нововведення стають ліками від криз, з якими західна цивілізація зіткнулася в першій половині ХХ століття. Отже, на думку Йозефа Шумпетера: «норма здорової економіки — в динамічній нерівновазі, яка викликана діяльністю новатора-підприємця. Мета інновації — підвищити віддачу на вкладені ресурси. Інновація (нововведення) є, скоріше, економічним або соціальним поняттям, аніж технічним» [14].

На думку Сергія Полякова: «За Шумпетером, джерело економічного розвитку — винаходи, втілені у підприємницькій діяльності. Винахідники та підприємці — це люди з особливим хистом, орієнтовані на самоствердження в оточуючому світі, які мають розвинутий мотив досягнення. Знайти приклади подібних людей на початку ХХ століття було легко. Едісон, Марконі, Форд — лише перші з імен, які приходять на думку. Але для Йозефа Шумпетера винахід був лише початком на шляху. За ним йшла, власне, інновація як доля винаходу на фірмі, у виробництві, як наслідок породження попиту (а, можливо, сам винахід є відповіддю на попит) та поширення нововведення» [11].

Джеймс Данзігер теж звертає увагу на внесок представників економічної науки в розробку теорії інновацій: «Особливе місце займає концептуалізація теорії інновацій присутня в економічній науці, зокрема у Шумпетера (1934) та Хейлбронера (1967), які розглядали інновацію як динамічне джерело змін в системі виробництва, і, як наслідок, в більш широкому контексті економічних та соціальних систем» [11].

Подальший розвиток теорії інновацій у західній науці пов'язаний з такими відомими іменами, як П. Дракер, К. Левін, Е. Роджерс, Дж. Залтмен, Х. Г. Барнетт, Р. Данкан та іншими. Як підкреслює А. А. Мешков: «Характерним є те, що практично всі теоретики та практики інновацій, які нам відомі, обґрунтовують (щонайменше імпліцитно) існування феномену «соціального прогресу», який розуміється як зростання технологічних можливостей соціального суб'єкту, яке відкриває доступ до значно більш широкого у порівнянні з попередніми спектру обмежених ресурсів, що забезпечують його існування» [14].

Провідні західні дослідники теорії інновацій Джордж Доун та Лоуренс Мор у програмній для 70-х років минулого століття статті «До загальної теорії інновацій» пропонують розглядати інновацію як «кількісний вимір людської поведінки» і дають їй наступну дефініцію «інновація — це простір застосування, який надається певною організацією для певної нової ідеї; при цьому «нове» означає лише новизну для даної структури, а не для світу взагалі» [15, 385]. Як бачимо, тлумачення поняття «інновація» даними авторами повністю перебуває у площині організаційно-виробничих відносин, а отже — в економічній сфері.

А американський професор Роберт Козьма в роботі «Фундаментальна теорія інструкційних інновацій в вищій освіті» виокремлює чотири основні підходи до вивчення інновацій, які склалися на той час в науковій літературі:

1. *Комплексно-організаційний підхід*, який розглядає інновацію як певне рішення, прийняте групою або індивідами, які мають владу у відповідь на тиск, який чиниться на систему ззовні. Цей процес обумовлений перш за все такими характеристиками організації, як складність, формалізований та централізований характер.

2. *Конфліктний підхід* — описує зміни як наслідок конфронтації між групами та індивідами в результаті різноманітних впливів соціальної структури та середовища. Оформлення протилежних інтересів груп в рамках певної системи стимулює запровадження змін.

3. *Дифузійний підхід* розуміє інновацію як даність, яка спонукає організаційну систему до змін. Рівень, з яким інновація поширює зміни, залежить від характеристик осіб, адаптуючи інновації (таких як космополітизм, рівень освіти, інноваційний потенціал) та характеристик самої інновації (переваги, яки вона несе, складність, відповідність існуючим практикам). Також важливими для цього підходу є так звані «лідери думок» («*opinion leaders*»), які, завдяки доступу до інноваційних каналів, спонукають інших членів системи запроваджувати інновації.

4. *Підхід планування змін* виводить інновації з внутрішнього бажання співробітників до само-актуалізації. Ця потреба гальмується ригідністю організації, але, в той же час, активізується в процесі комунікації, участі в прийнятті

рішень, подолання конфліктами як всередині професійних груп, так і між цими групами. Ця активізація відбувається значною мірою завдяки «агентам змін» («change agents»), яки наслідують заздалегідь детально розробленому плану змін: він чи вона актуалізує потребу в змінах, встановлює контакт з клієнтами системи, прояснює проблему, аналізує альтернативи, які пов'язані з запровадженням змін, стабілізує зміни та закінчує контакт [16, 302–303].

Класичним для західної літератури є підхід до розуміння інновацій як *продукту* та як *процесу*. В статті «Вплив організаційних та інноваційних змінних на інституційні інновації в вищій освіті» автори на чолі з Робертом Девісом зазначають: «Коли інновації розуміються як певний продукт — наприклад, програма, практика, об'єкт або ж, навіть, ідея — вони розуміються як результат певних творчих зусиль по вирішенню існуючих проблем. Будучи створеними, ці інноваційні продукти можуть бути запозиченими та використаними індивідами та організаціями... Коли ж інновація розуміється як процес, його головним виміром стає час. Дослідження процесу є сфокусованим переважно на поведінку та її зміни в часі, які є як індивідуально, так і організаційно обумовлені, та відбуваються під час розробки та імплементації нових ідей та підходів» [17, 569–570].

Російський дослідник А. А. Мешков, констатує, що вітчизняні (тобто російські) спеціалісти розглядають інновацію як «універсальний метод, набір інструментів забезпечення оптимального технологічного прогресу організації шляхом запланованого управлінського впливу на соціальну структуру підприємства», вважає за необхідне доповнити його сучасними західними підходами, особливе значення серед яких мають американські. Зокрема, він наголошує на важливості розгляду інновацій «як комплексного соціокультурного процесу, що розвивається за певними об'єктивними законами та є тісно пов'язаним з історією та традиціями цих соціальних систем, а також фактором, що кардинально змінює їх структуру», а також як «соціально-психологічний феномен, який характеризується своєрідним життєвим циклом з особливими фазами, послідовностями, залежностями когнітивних та емоційних процесів, які відбуваються у індивіду». З точки зору атрибутики, інновація — «це особлива сфера теорії та практики, система дій соціального суб'єкта, націлена на вдосконалення якостей соціокультурного об'єкта та дозволяючи агенту отримати в якості винагороди бажані ресурси та позитивну репутацію в очах референтних аудиторій релевантного соціального простору». З іншого боку, «це специфічний логіко-раціональний компонент поведінки суб'єктів інновацій, який стосується пізнання сприйняття змісту різноманітних концепцій, а також змін якостей менталітету та когнітивних здібностей індивіду» [14].

На думку А. А. Мешкова, в сучасній американській науці про інновації сформувалося два основні підходи. Перший, *організаційно-орієнтований*,

розуміє інновацію як синонім терміну «винахід», та являє собою творчий процес, в якому два чи більше уявлення, ідеї, об'єкта об'єднуються залученим до процесу соціальним суб'єктом певним особливим чином, щоб сформувати конфігурацію, яка раніше не існувала. Нововведення можна вважати такими, що здійснилися, коли інновація поширена та прийнята значною кількістю релевантних суб'єктів-реципієнтів інновації в межах даної системи рівно настільки, наскільки можна говорити про фіксацію впливу зазначених факторів на систему в цілому в формі інтеграції інновації до нормативних зразків системи.

Важливе місце у цьому підході займає ідентифікація агентів інновацій, в якості яких можуть виступати 1) група здійснення змін (“change team”); 2) високостатусний індивід; 3) консультант. Основні завдання агентів інновацій це: 1) діагностика проблеми; 2) оцінка системи мотивації клієнту та його здатності до змін; 3) оцінка ресурсів та мотивації агенту змін; 4) відбір прийнятних цілей змін; 5) вибір відповідної ролі консультанту (асистента консультанту); 6) встановлення та підтримання взаємних зв'язків з системою клієнта; 7) уточнення та орієнтація фаз змін та 8) відбір прийнятних типів поведінки та запланованої до використання техніки.

Другий, *індивідуально-орієнтований* підхід, зосереджений на описі процесу, в результаті якого певний новий соціокультурний об'єкт (нововведення) стає часткою набору зразків поведінки індивіда та однією зі складових його когнітивної сфери. Інновація розглядається як винахідницька діяльність, внаслідок якої перетинаються дві раніше не пов'язані між собою системи — індивід та інновація. Типова модель інноваційного процесу складається з трьох стадій: 1) *розробка нововведення* (створення концепції та документальний опис нововведення); 2) *прийняття рішення* (має ключове значення) та включає в себе: а) формулювання альтернатив; б) прогнозування наслідків кожної з цих альтернатив; в) уточнення критеріїв відбору альтернативи; г) вибір альтернативи, яка в найбільшій ступені задовольняє стандарти ефективності; 3) *реалізація рішення* — подолання опору та рутинізація нововведення.

Фундаментальне значення інновацій для подальшого розвитку науки та виробництва підтверджує факт, що на протязі останніх десятиліть сформувався та фактично став визначальним для цієї галузі так званий підхід «інноваційної системи» («innovation system (IS)»). Як констатують Мат'ю Альберт та Сюзанна Лаберге: «Новий підхід до політики в науковій галузі, який отримав назву інноваційної системи, був розроблений протягом останніх тридцяти років. Його головна мета — краще зрозуміти процес, завдяки якому наукове знання виробляється та поширюється у виробничій сфері з метою підвищення конкурентоздатності та розвитку національних та (або) регіональних економік. Цей підхід був прийнятий як аналітичне підґрунтя

та алгоритм розробки стратегій у науковій галузі чисельними організаціями в усьому світі» [18, 221]. Успіх цього підходу пов'язаний з формуванням внаслідок процесу глобалізації світової економічної системи та посиленням конкуренції між національними та транснаціональними компаніями. При цьому конкурентоспроможність на сучасному світовому ринку значною мірою визначається здатністю швидкої імплементації нових знань та технологій в процес виробництва власних товарів та послуг.

Підхід інноваційної системи характеризується двома основними рисами: «По-перше, виробництво та поширення наукових та технологічних знань розуміється як інтерактивний процес з різноманітними типами учасників (наприклад, підприємства, державні та приватні лабораторії, університети). По-друге, інновації розуміються як одна з головних цілей науки та технології, тому що виробництво інноваційних товарів та послуг є визначальним для підтримання конкурентоспроможності підприємств та бізнесових спільнот» [18, 226].

Таким чином, інновації — це термін, який фіксує сутнісну ознаку сучасної цивілізації, її орієнтацію на відкриття та створення все нових і нових знань, приладів, технологій. Аналізуючи інновації, ми відкриваємо один з основних механізмів вражаючих темпів науково-технічного прогресу в другій половині ХХ та на початку ХХІ століття та відповідної зміни життя людини як на рівні повсякденних поведінкових практик, так і на рівні фундаментальних світоглядних парадигм. Дещо спрощено та узагальнено можна сказати, що інновація в сучасному світі є тотальною відкритістю новому — в технічному, технологічному, психологічному, соціальному та інших сенсах, а екзистенціальний імператив інноваційної людини — орієнтація на майбутнє як фундаментальну світоглядну цінність.

Література:

1. Фукуяма Френсис. Великий разрыв. — М., Ермак, 2004.
2. Мартен Домінік, Мецжер Жан-Люк, П'єр Філіп. Соціологія глобалізації: метаморфози світу. — К., Вид. дім КМА, 2005.
3. Кримський Сергій. Під сигнатурою Софії. — К., Вид. дім КМА, 2008.
4. Бичков В., Бичкова Л. 20 століття: радикальні метаморфози культури. Електронний ресурс. Режим доступу — <http://www.philosophy.ru/library/bychkov/xx.html>
5. Бурдьє П'єр. Социальное пространство: поля и практики. — СПб: Алетейя, 2005.
6. Савчук Валерий. Конверсия искусства. — СПб, Петрополис, 2001.
7. Барт Ролан. Смерть автора. Електронний ресурс. Режим доступу — <http://avorhist.narod.ru/publish/bart3.html>

8. Квіт Сергій. Алгоритм університетського розвитку // Дух і Літера № 19. Університетська автономія. Спеціальний випуск. — К.: Дух і Літера, 2008.
9. Кремень Василь. Майбутнє — за індивідами, які активно мислять, які зуміють вмонтуватися в системи штучного розуму. Електронний ресурс. Режим доступу — <http://www.dt.ua/3000/3300/59707/>
10. Лютий Тарас, Ярош Олег. Культура масова і популярна: теорії та практики. — К., Україна, 2007.
11. Поляков Сергей. Педагогическая инноватика: от теории до практики. Електронний ресурс. Режим доступу — <http://setilab.ru/modules/article/view.article.php/c24/234/p3?category=24&article=234&page=5>
12. James N. Danziger Innovation in Innovation?: The Technology Enactment Framework // Social Science Computer Review. 2004; 22.
13. Вікіпедія. Електронний ресурс. Режим доступу — <http://uk.wikipedia.org/>
14. Мешков А. А. Основные направления исследований инноваций в американской социологии. Електронний ресурс. Режим доступу — <http://www.ecsocman.edu.ru/images/pubs/2006/04/25/0000275613/015Meshkov.pdf>
15. George W. Down, Jr and Lawrence B. Mohr Toward a Theory of Innovation // Administration & Society. 1979. 10.
16. Robert V. Kozma. A Grounded Theory of Instructional Innovation in Higher Education// The Journal of Higher Education. 1985. vol. 56.
17. Robert H. Davis, Rich Strand, Lawrence T. Alexander, M. Norrul Hussain. The Impact of Organizational and Innovator Variables on Instructional Innovation in Higher Education// The Journal of Higher Education. — 1982. vol. 53.
18. Mathieu Albert and Suzanne Laberge. The Legitimation and Dissemination Processes of the Innovation System Approach: The Case of the Canadian and Quebec Science and Technology Policy // Science Technology Human Values 2007; 32.

Сергей Курбатов. Инновации как главный ресурс развития информационного общества.

Статья посвящена анализу процесса оптимального определения феномена инноваций в современной англоязычной и русскоязычной научной литературе. Автор связывает характерный для последних десятилетий интерес к инновациям в разных сферах человеческого знания с тем, что именно этот термин аккумулирует существенные признаки современного этапа развития цивилизации. В частности, речь идет об ориентации на будущее, как высшую мировоззренческую ценность, и связанную с этим определенную инфляцию значения прошлого и традиции, как основного механизма его ретрансляции. Это приводит, с одной стороны, к стремительным темпам информационно-технологического развития, а с другой — к беспрецедентному культурному кризису и радикальной переоценке ценностей на уровне массового сознания и свойственных ему повседневных практик.

Ключевые слова: инновация, образовательная инновация, информационное общество, инновационный процесс, инновационная система.

Sergiy Kurbatov. Innovation as a Main Tool of Development of Information Society.

The article is devoted to the analyses of the process of optimal defining innovations in contemporary English and Russian academic literature. The author explains the great academic interest to the phenomenon of innovations by the statement, that they accumulate the substantial features of contemporary civilization. For instance, we could observe orientation toward future as a main value and the deflation of the value of the past and tradition as a key mechanism of its transmission. As a result, from the one side, we have huge level of expanding of information and technologies, but from the other side — deep crisis of human culture and radical reassessment of values at the level of mass consciousness and the relevant everyday social practices.

Keywords: *innovation, educational innovation, information society, innovative process, innovative system.*